

İLKÖĞRETİM OKULLARI 4. VE 5. SINIFLARINDA MÜZİK DERSİNİN GERÇEKLEŞME DÜZEYİ VE ÖĞRENCİLERİN BEKLENTİLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

*Prof. Dr. Ayfer KOCABAŞ

** Arş. Gör. Ebru SELÇİOĞLU

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyine ilişkin görüşlerinin saptanarak etkili bir müzik dersi için yeni öneriler geliştirmektir. Araştırma durum saptamaya yönelik betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini devlet okulu ve özel okullardan 185 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemin cinsiyete göre dağılımında 89 kız, 96 erkek öğrenci yer almaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen bir ölçekle elde edilmiştir. Ölçeğin gerçekleşmeye ilişkin Cronbach's Alpha katsayısı 0,72; gerekliliğe ilişkin Cronbach's Alpha katsayısı ise 0,78 olarak bulunmuştur. Elde edilen verilerin çözümlenmesi ile müzik dersinin yeterli düzeyde gerçekleşmediği, ancak öğrencilerin müzik dersinin gerekliliğine ilişkin olumlu görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Müzik öğretimi, öğretim süreci, yöntemler, öğretmen eğitimi, ilköğretim.

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop new suggestions for effective music lesson by determining fourth and fifth grades students' opinions in primary schools regarding realization and expectation level of music course. The research was descriptive and based on datum. Sample of this research composed with 185 students from state school and private school. There were 89 female 96 male students in the distribution according to the gender. Datum have been obtained with a scale which was developed by the researchers. The coefficient of Cronbach's Alpha related with the realization level of this measure was found to be 0,72; the coefficient of Cronbach's Alpha related with expectation level of this measure was found to be 0,78. In this research, it was founded that the music lesson was not realized to be sufficient, but the students have positive thought with the need of music lesson.

Key words: Instruction of music, the process of instruction, methods, teacher education, primary education.

GİRİŞ

Sanatsal alan küçük yaştan başlayarak çocukları yaratıcı kılmaya en uygun alandır. Bu yüzden sanat eğitimi, genel ve tümel eğitim ve öğrenim içinde yaygınlıkla yer alması gereken bir disiplindir (San, 2003:25). Sanat eğitimi temelde, sanatsal etkinlik ve etkileşimler yoluyla bireyin yaratma güdüsünü doyurmaya, estetik gereksinimlerini karşılamaya, beğeni duygusunu geliştirmeye ve içinde yaşadığı gerçekliğe daha duyarlı olmasını sağlamaya yöneliktir. Bu bakımdan sanat eğitimi, bireyin bilişsel ve devinişsel yönlerinin yanında özellikle duyuşsal yönünün gelişmesinde çok önemli rol oynar. Çağdaş eğitim sürecinde "sanat eğitimi" eğitimin, "fonetik sanatlar eğitimi" sanat eğitiminin, "müzik eğitimi" de fonetik sanatlar eğitiminin ana boyutlarından biri olarak kabul edilmektedir (Uçan, 1997: 40).

Uçan (1997: 10) müziği duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan bir bütün olarak tanımlamıştır. Müzik çocuğun günlük yaşantısının bir parçasıdır. Evde, okulda, sokakta, müzik çocuk için kendini ifade edebileceği, duygularını anlatabileceği ve eğlenebileceği bir araçtır. İlköğretim müzik dersinin amacı çocukların bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sosyal alanlarda gelişimini sağlayarak bir müzik kültürü oluşturmalarını sağlamaktır. Müzik eğitimi, temelde, bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme ve ya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme sürecidir. Müzik yeteneğinin doğru anlaşılıp doğru tanımlanması, müzik eğitiminin iyi planlanması ve saptanan hedefler doğrultusunda sağlıklı yürütülebilmesi gerekir.

* Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi. E-mail: ayfer.kocabas@deu.edu.tr

** Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi. E-mail: ebru.selcioglu@deu.edu.tr

Son yıllarda müzik öğretiminin öneminin çağdaş ülkelerde arttığını görmekteyiz. Çünkü müzik eğitimi ile ilgili olarak yapılan pek çok uygulamalı araştırmalar müzik eğitiminin diğer alanlarda başarıyı olumlu şekilde arttırdığını ortaya koymuştur. Rausher ve Shaw (1997)'ın yaptığı araştırmada özel piyano ve org dersi alan öğrencilerin, özel bilgisayar dersi alan ve hiç müzik eğitimi almamış olan öğrencilere göre fen ve matematik dersinin çok önemli olan soyut akıl yürütme becerilerinde anlamlı bir artışın olduğu görülmüştür. Gardner, Fox, Jeffery ve Knowles (1996) tarafından yapılan bir grup araştırmada zenginleştirilmiş, aşamalı, beceriye dayalı müzik programına katılan öğrencilerin okuma ve matematik başarılarının, müzik programına katılmayan öğrencilerden çok daha yüksek olduğu saptanmıştır. Wilson(1998) tarafından müziksel etkinliklerin çocukların fiziksel koordinasyon, zamanlama, hafıza, görsel, işitsel ve dil becerileri üzerinde anlamlı etkilerinin olduğu, konsantrasyonu arttırdığı, sosyal ve bireysel farkındalığın arttığı gözlenmiştir. Rauscher (1997) tarafından yapılan bir araştırmada müzik dersi alan öğrencilerin öğretim yetenek testinden aldıkları puanlar müzik dersi almayanlardan oldukça yüksek çıkmıştır. Müzik aynı zamanda üstünlük alışkanlığı sağlamakta, ortak müzik çalışmaları takım ruhunu ve işbirliği becerilerini geliştirmektedir. Yine Gallup ve Suneys (1997) tarafından yapılan bir araştırmaya göre müzik, çocukların hızlı ve doğru karar vermelerini geliştirmekte, eylem içerisinde kendilerini izleme içgörüsünü sağlamaktadır. Aynı zamanda takım içinde çalışma, iletişim, benlik saygısı, yaratıcı düşünme, hayal etme ve buluş konusunda geleceğe yönelik olarak hazırlamaktadır (Kocabaş, Selçioğlu: 2003). Ülkemize baktığımızda müzik eğitimiyle ilgili çalışmaların sınırlı sayıda olduğunu görmekteyiz. Çakırcı (1999), Hayat Bilgisi Dersinin Müzik Destekli İşlendiği çalışmasında; müzik destekli olarak planlanmış, düzenlenmiş ve uygulanmış bir öğrenme-öğretme sürecinin geleneksel yaklaşıma kıyasla yüksek bir öğrenme düzeyi gösterdiğini, öğrencilerin derse katılma oranı, motivasyonu ve öğretim faaliyetlerine istekliliklerinin arttığını belirtmiştir.

Ayrıca, müzik okul ve toplum çevresine nitelikli yaşam için katkıda bulunur, daha çok çalışmaya yönelterek günü yaşanabilir ve ilginç yapar, gelecek için hazırlanmalarına yardımcı olur, hobidir, düşünme becerilerini ilerletmede üst düzey davranışlar içerir, hayal etme ve yaratmaya yol gösterir, deneyim ve yaratıcılığa katkıda bulunur, yaşamı zenginleştirir, geçmiş ve şimdiki kültürler gibi kendi kültürel zenginliklerimizi anlamayı sağlar, duyarlılığı geliştirir, takım çalışması ve uyumu teşvik eder, farklı öğrenme modelleri sağlar ve müzik insanlar için dışavurumsal bir terapidir. Yine müzik eğitimi büyük ve küçük kas uyumunu sağlar, benlik değerlerine katkıda bulunur, disiplin ve kendini bir şeye adanmayı artırır. Müzik yapmak ve bestelemek doyurucu ve ödüllendirici etkinliklerdir. Okul programlarında diğer alanlarda zorluk çeken öğrencileri başarıya hazırlar (<http://elwood.pioned.net/~hub7/valve.htm>). Çocukların çok boyutlu ve kültürel gelişimi üzerinde bu kadar çok katkısı olan müzik eğitim ve öğretimi her çocuğun eğitim hakkıdır. Oysa Türkiye'de ilköğretim okullarında müzik dersi zorunlu olmakla birlikte çok boyutlu eğitim ve öğretim sorunlarından dolayı hak ettiği önemi görmemekte ve çocuklarımız böylesi etkili eğitim ve sanat alanından yoksun bırakılmaktadır. Kocabaş'ın da araştırmaları bunu destekler niteliktedir. Kocabaş (1997) yaptığı bir çalışmada müzik dersi öğretim programının 0.20 oranındaki öğretmen kesimi tarafından uygulandığını, 0.80 oranındaki büyük bir çoğunluk tarafından kısmen yada hiç uygulamadığını; ilköğretimde müzik yazısı yoluyla şarkı öğretiminin en geç üçüncü sınıfta başlaması gerektiği göz önüne alındığında da notayla öğretim yöntemini dördüncü sınıftan itibaren uygulayan öğretmenlerin oranının 0.47 olduğunu belirtmektedir. Bir başka çalışmada da (1998) sınıf öğretmenlerinin müzik dersinin uygulanması konusunda yeterince bilgi-beceri alışverişinde bulunmadıkları, kendi performanslarını geliştirmek için uygun girişimlerde bulunmadıkları ve müzik dersi uygulamalarında kendilerini yeterli görmedikleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyine ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemeye çalışmak ve müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi arasındaki farklılığı ortaya koymaktır.

Problem Cümlesi

Araştırmanın amacı doğrultusunda problem cümlesi aşağıdaki gibi belirlenmiştir. İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi nedir? Gerçekleşme ve gereklilik düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Alt Problemler

Problem cümlesi aşağıdaki alt problemlerle daha ayrıntılı olarak ifade edilmektedir?

1. İlköğretim Okullarının 4.ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
2. İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi yaşa göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
3. İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi sınıflara göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
4. İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi okul türüne göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
5. İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi öğrencilerin çalgı çalıp çalmama durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
6. İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi öğrencilerin çalgı çalma konusunda eğitimi alıp almama durumuna göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
7. İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi dersi işleyen öğretmenlere göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
8. İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi öğrencilerin çalgı eğitimi aldıkları sürelerle göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
9. İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi çalgı eğitimini veren öğretmenlere göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
10. İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma yöntemi durum saptamaya yönelik betimsel bir yöntemdir.

Veri Toplama Aracı

Veri elde etmek amacıyla 4. ve 5. sınıf öğrencilerine araştırmacılar tarafından geliştirilen “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Müzik Dersinin Gerçekleşme ve Gereklilik Düzeyi Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçek likert tipi evet, kısmen ve hayır seçeneklerinden oluşan üçlü derecelendirmeli ve üç bölümlü bir ölçektir. Ölçeğin ilk bölümünü kişisel bilgi formu, ikinci bölümünü Müzik Dersinin Gerçekleşme Düzeyini saptamaya yönelik 47 madde ve üçüncü bölümünü Müzik Dersinin Gereklilik Düzeyini saptamaya yönelik 47 madde oluşturmaktadır. Ölçeğin ikinci ve üçüncü bölümlerinden en fazla 141 puan alınabilmektedir. Ölçeğin Gerçekleşme düzeyinin Cronbach’s Alpha katsayısı 0,72, Güvenirlilik düzeyinin Cronbach’s Alpha katsayısı 0,78 olarak güvenirlilik için iyi düzeyde bulunmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama, t-testi, varyans analizi, Scheffe Testi ve LSD Testi ile çözümlenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini İzmir İli evreninden iki özel okul ile iki devlet okulundan 185 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemin araştırma kapsamındaki özellikleri aşağıda tablolarda verilmektedir.

Tablo 1: Örneklemin Dağılımı

Cinsiyet	f	%	Okul Türü	f	%	Sınıflar	f	%
Kız	89	0,48	Devlet Okulu	102	0,55	4.Sınıf	94	0,51
Erkek	96	0,52	Özel Okul	83	0,45	5. Sınıf	91	0,49
Toplam	185	0,100	Toplam	185	0,100	Toplam	185	0,100
Yaş	f	%	Müzik Aleti	f	%	Çalgı Eğitimi	f	%
10 Yaş	104	0,56	Çalanlar	73	0,39	Çalgı eğitimi alanlar	74	0,40
11 Yaş	81	0,44	Çalmayanlar	112	0,61	Çalgı eğitimi almayanlar	99	0,60
Toplam	185	0,100	Toplam	185	0,100	Toplam	185	0,100
Kullanma Süresi	f	%	Çalgı eğitimi verenler	f	%	Öğretmen	f	%
Müzik aleti olmayan	68	0,37	Yardım almayanlar	105	0,57	Sınıf Öğretmeni	80	0,43
1 Yıl	71	0,38	Özel Ders Öğretmeni	54	0,29	Müzik Öğretmeni	83	0,45
2 yıl ve daha fazla	46	0,25	Okul Müzik Öğretmeni	26	0,14	Diğer Öğretmenler	22	0,12
Toplam	185	0,100	Toplam	185	0,100	Toplam	185	0,100

BULGULAR VE YORUMLAR

Elde edilen verilerin çözümlenmesiyle aşağıdaki bulgu ve yorumlara ulaşılmıştır.

Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 2: Müzik Dersinin Gerçekleşme ve Gereklilik Düzeyinin Cinsiyet, Yaş, Sınıf, Okul, Müzik Aletine Sahip Olma, Müzik Aletinin Kullanımı Konusunda Eğitim Alıp Almamaları Değişkenlerine İlişkin T- Testi Sonuçları

	GERÇEKLEŞME DÜZEYİ	GEREKLİLİK DÜZEYİ
--	--------------------	-------------------

		n	$\bar{X}$	s	Sd	t	p	anlam denetimi	$\bar{X}$	s	Sd	t	p	an den
Cinsiyet	kız	89	87,68	14,74	183	1,616	,108	fark	^{126,14}	13,77	183	,548	,585	f
	erkek	96	84,57	11,34				anlamsız.	125,09	12,35				anla
Yaş	10 yaş	104	88,67	11,00	183	3,123	,002	fark	127,43	11,77	183	2,189	,030	f
	11 yaş	81	82,72	14,88				anlamlı.	123,24	14,22				anl
Sınıf	4. sınıf	94	88,41	11,43	183	2,500	,013	fark	127,13	13,03	183	1,639	,103	f
	5. sınıf	91	83,64	14,37				anlamlı.	124,01	12,90				anla
Okul	devlet	102	82,74	13,87	183	-3,963	,000	fark	126,70	12,10	183	1,282	,202	f
	özel	83	90,15	10,95				anlamlı.	124,24	14,05				anla
Müzik Aleti	yok	73	85,00	14,50	183	-,893	,373	fark	123,68	14,26	183	1,621	,107	f
	var	112	86,76	12,20				anlamsız.	126,84	12,06				anla
Eğitim	aldım	82	87,70	13,18	183	1,516	,131	fark	125,14	14,78	183	,421	,674	f
	almadım	103	84,76	13,03				anlamsız.	125,96	11,51				anla

P<0.05

Tablo 2’de müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi öğrencilerin cinsiyet değişkeniyle karşılaştırılmıştır. Tabloya bakıldığında müzik dersinin gerçekleşme düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyetine bağlı olarak değişmemektedir. Yani müzik dersinin gerçekleşme düzeyi cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t=1.61$, $p<0.05$). Yine hem kız öğrenciler hem de erkek öğrenciler müzik dersinin gerekliliğine ilişkin olarak ortalamanın oldukça üstünde benzer görüş belirtmişlerdir. Bir başka ifadeyle müzik dersinin gereklilik düzeyi($t=0.54$, $p<0.05$) öğrencilerin cinsiyetine bağlı olarak değişmemekte, her iki cins öğrenci de müzik dersini gerekli görmektedir.

Tablo 2’de karşılaştırılan diğer değişken yaş değişkenidir. Öğrencilerin yaş değişkenine bakıldığında müzik dersinin hem gerçekleşme ($t=3.12$, $p<0.05$) hem de gereklilik ($t=2.18$, $p<0.05$) düzeylerinde anlamlı farklılık görülmektedir. On bir yaşındaki öğrencilere göre on yaşındaki öğrenciler, hem müzik dersinin daha anlamlı gerçekleştiği görüşlerini hem de müzik dersinin gerekliliğine ilişkin görüşlerini daha yüksek ortalamalarla belirtmişlerdir. Yani müzik dersinin gerçekleşme ve gerekliliğine ilişkin olarak on yaşındaki öğrencilerin görüşlerinin ortalaması on bir yaşındaki öğrencilerin görüşlerinin ortalamasından daha yüksektir. On yaş grubu öğrencilerin on bir yaşa göre daha çok somut işlemler döneminde olmalarından dolayı müziğin gerekliliğine daha çok önem verdikleri söylenebilir. On yaş grubu öğrencilerinin notayla öğretim yöntemine de yeni geçmelerinden dolayı bu durumun yenilik etkisi yarattığı, dolayısıyla müzik dersine yönelik ilgi ve beklentilerinin on bir yaş grubundan daha farklı olmasına yol açtığı söylenebilir. Soyut işlem dönemine henüz yeni geçmekte olan on bir yaş öğrencilerinin ise ilgileri daha çeşitlendiğinden dolayı gerekliliği daha düşük ortalama ile yansıttıkları düşünülebilir. Ayrıca örnekleme on yaş öğrencilerin sayısının fazlalığı da sonuçları etkilemiş olabilir.

Tablo 2’de karşılaştırılan bir başka değişken ise sınıf değişkenidir. Dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin müzik dersinin gerçekleşme ve gerekliliğine ilişkin görüşleri karşılaştırılmıştır. Dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin müzik dersinin gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t=2.50$, $p<0.05$). Ortalamalar karşılaştırıldığında müzik dersi dördüncü sınıflarda daha anlamlı gerçekleşmektedir ($\bar{X}=88,41$). Dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin müzik dersinin gerekliliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Her iki sınıf öğrencide müzik dersinin gerekliliğine dair olarak ortalamanın oldukça üzerinde olarak olumlu yanıt belirtmişlerdir ($t=1.63$, $p<0,05$). Bu durumun yine tıpkı yaş değişkeninde olduğu gibi öğrencilerin beşinci sınıfta soyut işlem dönemine henüz geçmekte oldukları ve bu nedenle de ilgilerinin daha çeşitlendiğinden kaynaklandığı söylenebilir. Yine tabloya bakıldığında araştırmada devlet ve özel okullarda okuyan öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak devlet okullarında okuyan öğrenciler ile özel okullarda okuyan öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t=-3.96$, $p<0,05$).

Ortalamalarına bakıldığında ($\bar{X}=90,15$) ortalama ile müzik dersi özel okullarda daha çok gerçekleşmektedir. Özel okullarda müzik derslerine müzik öğretmenlerinin giriyor olmasının dersi daha anlamlı kıldığı düşünülmektedir. Müzik dersinin gereklilik düzeyine ilişkin olarak devlet ve özel

okullarda okuyan öğrencilerin görüşlerinin benzer olduğu görülür. Yani devlet okullarında okuyan öğrenciler ile özel okullarda okuyan öğrencilerin görüşleri arasında müzik dersinin gerekliliğine ilişkin olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=1.28, p<0,05$). Her iki okul öğrencileri de müzik dersini ortalamanın oldukça üzerinde olarak gerekli görmekte-dirler.

Ayrıca müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi müzik aletinin olup olmama değişkeni ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlara bakıldığında müzik dersinin gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak müzik aletine sahip olanlar ile müzik aleti olmayanlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t=-0.89, p<0,05$). Yine gereklilik düzeyine ilişkin olarak hem müzik aletine sahip olan hem de müzik aleti olmayan öğrenciler ortalamanın üzerinde olarak müzik dersini gerekli görmekte-dirler. Dolayısıyla müzik aletine sahip olan ve olmayan öğrencilerin görüşlerinin benzer olduğu, aralarında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($t=1.62, p<0,05$).

Yine tabloya göre müzik dersinin gerçekleşme düzeyi müzik aletinin kullanımı konusunda eğitim alıp almama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=1.51, p<0,05$). Gereklilik düzeyine ilişkin de müzik aletinin kullanımı konusunda eğitim alıp almama durumuna göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Her iki grup öğrencide ortalamanın üzerinde olarak müzik dersini gerekli görmüşlerdir ($t=0.42, p<0,05$).

Yedinci, Sekizinci, Dokuzuncu Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 3: Müzik Dersinin Gerçekleşme ve Gereklilik Düzeyinin Öğretmen, Yıl, Müzik Aletini Kullanım Konusunda Kimden Yardım Aldığı Değişkenlerine İlişkin Varyans Çözümlemesi

Öğretmen		GERÇEKLEŞME DÜZEYİ						GEREKLİLİK DÜZEYİ					
		KT	sd	KO	F	P	Anlam Denetimi	KT	sd	KO	F	P	Anlam Denetimi
Öğretmen	Gruplar Arası	2802,681	2	140,1340	8,794	,000	Fark anlamlı.	295,732	2	147,866	,869	,421	Fark anlamsız
	Gruplar İçi	290003,41	182	159,359				30962,67	182	170,125			
	Toplam	31806,09	184					31258,40	184				
Yıl	Gruplar Arası	1270,08	2	635,038	3,785	,025	Fark anlamlı.	1180,26	3	590,130	3,571	,030	Fark anlamlı
	Gruplar İçi	30536,0	182	167,780				30078,1	182	165,265			
	Toplam	31806,1	184					31258,4	184				
Kimden Yardım Aldı	Gruplar Arası	2794,403	2	139,7202	8,765	,000	Fark anlamlı.	88,076	2	44,038	,257	,774	Fark anlamsız
	Gruplar İçi	29011,68	182	159,405				31170,32	182	171,266			
	Toplam	31806,09	184					31258,40	184				

$P<0.05$

Tablo 3'te müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi öğrencilerin müzik dersini yaptıkları öğretmen değişkeniyle karşılaştırılmıştır. Müzik dersinin gerçekleşme düzeyi derse giren öğretmen değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($f=8.79, p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında müzik dersini müzik öğretmenleriyle işleyen öğrenci görüşleri dersin daha anlamlı işlendiği doğrultusundadır ($\bar{X} = 90,15$). Bunu ($\bar{X} = 85,95$) ortalama ile müzik dersine giren okul müdür yardımcısı ve ($\bar{X} = 81,86$) ortalama ile sınıf öğretmeni izlemektedir. Müzik öğretmeninin alan bilgisi

ve becerisi bakımından sınıf öğretmenlerinden ve bu derse giren diğer öğretmenlerden daha donanımlı olmalarının aradaki farkı daha anlamlı kıldığı söylenebilir. Değişkenler arasındaki ilişki Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Müzik Dersinin Öğretmen Değişkenine Göre Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Scheffe Testi Çözümlemesi

Gruplar	$\bar{X}$	Müzik Öğretmeni	Sınıf Öğretmeni	Okul Müdür Yardımcısı
Müzik Öğretmeni	90,15		*(-8,2941)	
Sınıf Öğretmeni	81,86	*(8,2941)		
Okul Müdür Yardımcısı	85,95			

Gereklik düzeyine ilişkin ise; üç grubun da müzik dersinin gereklik düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamakta, gruplar müzik dersini gerekli görmektedirler ($p<0,05$). Tablo 3'te verilen bir başka değişken yıl değişkenidir. Müzik dersinin gerçekleşme ve gereklik düzeyi yıl değişkeni ile de karşılaştırılmıştır. Gerçekleşme düzeyinde ortalamalara bakıldığında en yüksek ortalamaya bir müzik aletini iki yıl ve daha fazla süredir kullananlar sahiptir ($\bar{X} = 90,06$). Bunu ($\bar{X} = 86,16$) ortalama ile bir müzik aletini bir yıldır kullananlar izlemektedir. Bir müzik aletine sahip olmayanların ortalaması ise daha düşüktür ($\bar{X}=83,26$). Müzik dersinin gerçekleşme düzeyi yıl değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($f=3.78, p<0,05$). Çoklu karşılaştırma sonucuna göre bu farklılığı müzik aletine sahip olmayanlar ile müzik aletini iki yıldır kullananlar yaratmaktadır. Bu anlamlı farklılığın müziksel becerilerden kaynaklandığı söylenebilir. Bu durumda müzik dersi ilköğretim düzeyinde çalgı çalma becerileri bakımından farklı nitelikte işlenmektedir. Değişkenler arasındaki ilişki Tablo 5' de gösterilmiştir.

Tablo 5: Müzik Dersinin Yıl Değişkenine Göre Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Scheffe Testi Çözümlemesi

Gruplar	$\bar{X}$	Müzik aleti olmayan	Bir yıldır kullanan	İki yıl ve daha fazla süredir kullanan
Müzik aleti olmayan	83,26			*(-6,8005)
Bir yıldır kullanan	86,16			
İki yıl ve daha fazla süredir kullanan	90,06	*(6,8005)		

Yine Tablo 3'te müzik dersinin gereklik düzeyi yıl değişkeni ile karşılaştırılmıştır. Ortalamalara bakıldığında ($\bar{X}=127,78$) ile en yüksek ortalamaya iki ve daha fazla yıldır müzik aleti kullananlar sahiptir. Bunu ($\bar{X}=127,35$) ortalama ile müzik aletini bir yıldır kullananlar ve ($\bar{X}=122,294$) ortalama ile hiç müzik aletine sahip olmayanlar izlemektedir. Müzik dersinin gereklik düzeyi yıl değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($f=3.57, p<0,05$). Çoklu karşılaştırma sonucuna göre bu farklılığı bir müzik aletine sahip olmayanlar ile bir müzik aletini bir yıldır kullananlar ve bir müzik aletine sahip olmayanlar ile bir müzik aletini iki ve daha fazla yıldır kullananların yarattığı söylenebilir. Değişkenler arasındaki ilişki Tablo 6' da gösterilmiştir.

Tablo 6: Müzik Dersinin Yıl Değişkenine Göre Gereklik Düzeyine İlişkin LSD Testi Çözümlemesi

Gruplar	$\bar{X}$	Müzik aleti olmayan	Bir yıldır kullanan	İki yıl ve daha fazla süredir kullanan
Müzik aleti olmayan	83,26		*(-5,0580)	*(-5,4885)
Bir yıldır kullanan	86,16	*(5,0580)		
İki yıl ve daha fazla süredir kullanan	90,06	*(5,4885)		

Tablo 3'te verilen bir başka karşılaştırma müzik dersinin gerçekleşme ve gereklik düzeyinin öğrencilerin müzik aletini kullanımı konusunda kimden yardım aldıkları değişkenlerine ilişkindir. Ortalamalara bakıldığında en yüksek ortalamayı ($\bar{X}=93,07$) ile yardımcı okul müzik öğretmeninden

alanlar oluşturmaktadır. Bunu ($\bar{X}=88,92$) ortalama ile yardımı özel ders öğretmeninden, ($\bar{X}=82,86$) ortalama ile yardım almayanlar izlemektedir. Müzik dersinin gerçekteőme düzeyi müzik aletini kullanımı konusunda kimden yardım aldıkları değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($f=8.76$, $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma sonucuna göre bu farklılık yardım almayanlar ile özel ders öğretmeninden yardım alanlardan ve yardım almayanlar ile müzik öğretmeninden yardım alanlardan kaynaklanmaktadır. Değişken arasındaki ilişki Tablo 7' de gösterilmiştir.

Tablo 7: Müzik Dersinin Müzik Aletini Kullanım Konusunda Kimden Yardım Aldıkları Değişkenine Göre Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Scheffe Testi Çözümlemesi

Gruplar	$\bar{X}$	Yardım almayanlar	Özel ders öğretmeni	Müzik Öğretmeni
Yardım almayanlar	82,86		*(-6,0593)	*(-10,2103)
Özel ders öğretmeni	88,92	*(6,0593)		
Müzik Öğretmeni	93,07	*(10,2103)		

Gereklilik düzeyine ilişkin ise; üç grubun da müzik dersinin gereklilik düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamakta, gruplar müzik dersini gerekli görmektedirler ($f=0.25$, $p<0,05$).

Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 8: Müzik Dersinin Gerçekleşme ve Gereklilik Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin T- Testi Çözümlemesi

DEĞİŞKEN	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Gerçekleşme	185	86,07	13,14	184	28,470	,000
Gereklilik	185	125,60	13,03			

$P<0,05$

Tablo 8’ de müzik dersi gerçekleşme ve gereklilik düzeylerine ilişkin olarak karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin görüşlerine göre müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t=28.47$, $p<0,05$). Bu farklılığın kaynağı müzik dersinin okullarda anlamlı bir şekilde işlenmemesiyle birlikte öğrencilerin bu dersi gerekli görmelerinde yatmaktadır. Bu konu öğrencilerle yapılan görüşmelerle de desteklenmiş; öğrenciler müzik derslerini çok sevdiğini, bu derste kendilerini çok mutlu hissettiklerini ancak bu dersin yeterince ve zaman zaman da hiç yapılmadığını söylemişlerdir.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeylerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırmada varılan sonuçlar şunlardır.

1. Müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Cinsiyete bağlı olarak öğrencilerin görüşleri müzik dersinin gerçekleşmediği ancak gerekli olduğu yönündedir.
2. Yaş değişkenine ilişkin olarak gerçekleşme ve gereklilik düzeylerinde anlamlı farklılıklar göstermektedir.
3. Dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin müzik dersinin gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Elde edilen bulgulara göre müzik dersi dördüncü sınıflarda daha anlamlı gerçekleşmektedir. Dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin müzik dersinin gerekliliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Her iki sınıf öğrencide müzik dersinin gerekliliğine dair olarak ortalamanın oldukça üzerinde olarak olumlu yanıt belirtmişlerdir.
4. Gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak devlet okullarında okuyan öğrenciler ile özel okullarda okuyan öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Ortalamalarına bakıldığında müzik dersi özel okullarda daha çok gerçekleşmektedir. Müzik dersinin gereklilik düzeyine ilişkin olarak devlet ve özel okullarda okuyan öğrencilerin görüşlerinin benzer olduğu görülür. Yani hem devlet okullarında okuyan öğrenciler hem de özel okullarda okuyan öğrenciler müzik dersini ortalamanın oldukça üzerinde olarak gerekli görmektedirler.
5. Müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi öğrencinin müzik aletinin olup olmama değişkeni ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlara bakıldığında müzik dersinin gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak müzik aletine sahip olanlar ile müzik aleti olmayanlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Yine

gereklilik düzeyine ilişkin olarak hem müzik aletine sahip olan hem de müzik aleti olmayan öğrenciler ortalamasının üzerinde olarak müzik dersini gerekli görmektedirler.

6. Müzik dersi gerçekleşme ve gereklilik düzeylerinde müzik aletinin kullanımı konusunda eğitim alıp almama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Her iki grup öğrencide ortalamasının üzerinde olarak müzik dersinin gerçekleşmediği ancak gerekli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

7. Müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi öğrencilerin müzik dersini yaptıkları öğretmen değişkeni ile de karşılaştırılmıştır. Müzik dersinin gerçekleşme düzeyi derse giren öğretmen değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalamalara bakıldığında müzik dersini müzik öğretmenleriyle işleyen öğrenci görüşleri dersin daha anlamlı işlendiği doğrultusundadır.

8. Araştırmada müzik dersinde müzik aletini kullanma süresi değişkenine ilişkin olarak öğrenci görüşleri alınmıştır. Müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyi müzik aletini kullanma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Çoklu karşılaştırma sonucuna göre bu farklılığı müzik aletine sahip olmayanlar ile müzik aletini iki yıldır kullananlar yaratmaktadır. Müzik aletine iki ve daha fazla yıldır sahip olanlar müzik dersinin daha anlamlı gerçekleştiği görüşündedirler. Gereklilik düzeyine ilişkin ise müzik dersini üç grupta gerekli görmekte ancak bir müzik aletini iki ve daha uzun yıllardır kullanan öğrencilerin ortalaması müzik ile daha iç içe ve daha ilgili bir yaşantılarının olmasından kaynaklandığı düşünülerek daha yüksek çıkmaktadır.

9. Müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyleri müzik aletini kullanma konusunda kimden yardım aldıkları değişkenine ilişkin olarak da değerlendirilmiştir. Gerçekleşme düzeyinde müzik aletini kimden yardım aldıkları değişkenine ilişkin olarak anlamlı bir farklılık vardır. Yardımı okul müzik öğretmeninden alan öğrenciler müzik dersinin daha anlamlı gerçekleştiğini düşünmekte ancak yardımı kimden alırsa alsın bütün öğrenciler müzik dersini gerekli görmektedirler.

10. Müzik dersinin gerçekleşme ve gereklilik düzeyleri arasında bütünüyle anlamlı bir farklılık vardır. İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıflarında müzik dersi gerçekleşmemekte, ancak öğrenciler tarafından oldukça gerekli görülmektedir.

Kocabaş ve Selçioğlu (2003) tarafından yapılan araştırmada da belirtildiği gibi ilköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğrencileri müzik dersinde hedeflerin belirlenmesi, müzik alanı (içerik) bilgisi, öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin dersin alternatif öğretme ve öğrenme yöntem ve tekniklerin bilinip uygulanması, farklı müziksel kavram geliştirici etkinliklerin düzenlenmesi ve müzik dersine ilişkin materyal geliştirme ve dersin değerlendirilmesi gibi konularda müzik dersinin tam olarak gerçekleşmediği görüşündedirler. Müzikteki özel öğretim yöntemleri öğrencilerin fiziksel gelişimleri ile birlikte bilişsel, sosyal, duygusal gelişimlerini destekleyen yöntemler olmasına karşın sınıf ve müzik öğretmenlerinin yöntemlerin uygulanması konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadığı; yöntemin gerektirdiği materyalleri, araç ve gereçleri, çalgıları kullanmadıkları öğrenci görüşlerinden anlaşılmaktadır. Özel okullarla devlet okullarında müzik dersi, öğretim süreci, kullanılan yöntemler, çalgılar bakımından farklılıklar göstermektedir. Bununla birlikte müzik dersini sınıf öğretmeninin ve müzik öğretmeninin işleme durumunda da öğrenciler müzik öğretmenlerinin lehine görüş bildirmektedirler. İlköğretim çocukları aynı zamanda somut düşünme döneminden soyut düşünme dönemine geçiş durumundadırlar. Uçan (1997: 16)' ın da belirttiği gibi dokuz ile on ikinci yaşları arasını olan dönem, müzik davranış bilimcileri ve eğitimcilerince müziksel güçlerin biçimlendirilmesi açısından çok önemli bir dönem olarak görülür. Bu dönemde çocukların müziksel gelişimleri oldukça kolay ve sağlıklı izlenebilir. Çünkü bu yaşlara kadar olan dönemdeki müziksel gelişimde bireysel farklılıklardan çok, bireyler arası benzerlikler ağır basar. Yani bu dönemdeki müzik eğitimi genellikle bireysel farklılıklar üzerine değil, daha çok bireyler arası benzerlikler üzerine kuruludur. Araştırmada da pek çok sonuç öğrencilerin görüş birliğinde olduklarını göstermektedir.

Bu araştırmanın sonucuna bakılarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

1. İlköğretim okullarına devlet ve özel okul ayrımı yapılmaksızın müzik dersinin hedeflerine ve içeriğine uygun olarak gerekli araç, gereç ve çalgı donanımı sağlanmalıdır.

2. Müzik dersinde hedefler, konular ve üniteler diğer derslerle ilişkilendirilmeli, dersler zengin etkinlik ve yöntemlerle çeşitlendirilmelidir.

3. Diğer çoklu zeka alanlarını olumlu olarak etkileyen (Gardner, Fox, Jeffery & Knowles, 1996; Wilson, 1998; Rausher, 1997; Gallup, 1997, Kocabaş, 1998) bir zeka alanı olarak müzik ders saatleri ilköğretim programında arttırılmalı ve gerektiği önem verilmelidir.
4. İlköğretim müzik programı yeniden gözden geçirilmeli, program müzik dersinin özel yöntem ve tekniklerinin uygulanabileceği etkinliklerle zenginleştirilmelidir.
5. İlköğretim öğrencilerinde genel ve kalıcı bir müzik kültürü oluşturulmalı, öğrenciler basit bir çalgıyı çalabilir ve düzeylerine uygun şarkıları söyleyebilir duruma gelmelidirler.
6. İlköğretim okullarında amacına uygun bir müzik dersi için sınıf ve müzik öğretmenlerine hizmet içi eğitim verilerek iyi yetişmeleri sağlanmalıdır.
7. İlköğretimde müzik dersinin önemine ilişkin araştırma, seminer, yayın, tez çalışmaları desteklenmeli ve sonuçları ilgili kurumlarca dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Çakırer, A. S.(1999). *İlköğretim Okulları I. Kademedeki Hayat Bilgisi Dersinin Müzik Destekli ve Geleneksel Yaklaşım ile İşlenmesinin Öğrenci Başarısı Açısından Karşılaştırılması*. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gardner, Fox, Jeffery, Knowles. (1996). Improves Reading and Math Performance. *Nature* May:23.
- Kocabaş, A.(1997). *Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Derslerinin Uygulanmasında Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri*. Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, III. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 23-24 Ekim. 1997, Balcalı-Adana
- Kocabaş, A.(1998). *Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Derslerindeki Yeterliklerine İlişkin Görüşleri*. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 15-16 Ekim. 1998, Denizli
- Kocabaş, A., Selçioğlu, E. (2003). İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Müzik Dersinin Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Özel Sayısı, Sayı:8*
- Rauscher, F. ; Shaw, G. (1997). Enhances Higher Brain Function. *Neurological Research*, Feb. 28.
- Reynolds, J.W. *Music education and Student Self-Concept: A Review of Literature*. Retrieved February 13, 2002, from <http://music.arts.usf.edu/rpme/rpmereyn.htm>.
- San.İ. (2003). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi (Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar)*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Weber, E. (1999). Uniting To Introduce Multiple Intelligences Approaches (MITA). *Nassp Bulletin; Vol:83*, Iss.604, [57-64]
- Weinstein, C. E., Mayer, R. (1986). The Teaching of Learning Strategies. *Handbook of Research on Teaching*, New York: American Research Association, Mc Millan. [315-326]
- Wilson, F. R. (1998). Provides Important Experiences, AMC, *Music and Your Child*.
- Wright, R. (1998). A Holistic Approach to Music Education. *British Journal of Music Education*, 15:1, [71-81]
- Harvey, A.(1997). *An Intelligence View of Music Education*. Retrieved April 1, 2003 from <http://www.menc.org/publication/articles/academic/hawaii.htm>.
- Why is Music Basic? The Value of Music Education*. (n.d.). Retrieved November 11, 1997 from <http://elwood.pioned.net/~hub7/valve.htm>